

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus I. Utrùm Deum esse sit per se notum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

ut plurimum sit apertus, non item Mysticus & Spiritu-
 alis. Unde est illud D. Dionysij in ep. ad Ti-
 tum, *Theologia symbolica non est argumentativa.*

Porro toties in sensu proprio & litterali sensu
 accipienda esse S. Scr. verba, quoties ex horum
 proprietate nullus sensus absurdus sequitur, regu-
 la est communis Theologorum tradita à D. Basilio
 homil. 9. in hexam. & D. Aug. de Genesi ad lit.
 l. 8. c. 1.

10. Quæres secundò. An sensus litteralis vel spiri-
 tualis possit esse multiplex sub eadem littera? Resp.
 tam litteralem, quam spirituales posse esse multi-

plicem. Ratio est à S. D. tum hic, tum quodl.
 7. a. 15. adducta, quia *author S. Scripture DEVS*
est, qui omnia suo intellectu comprehendit, adeo-
 que potest talia signa eligere, quibus plura tam lit-
 teraliter, quam spiritualiter significentur. Sic
 unica vox Jerusalem litteraliter significat civitatem
 Palæstinæ, allegoricè Ecclesiam Christi, anago-
 gicè patriam Cælestem, tropologicè animam iusti.
 Sic integra ferè Cantica Cantorum amorem Chri-
 sti tum erga Ecclesiam, tum erga animam signifi-
 cant. Et hæc de prolegomenis Theologiæ.

DISPUTATIO II. DE EXISTENTIA D E I.

ARTICULUS I.

Vtrum DEVM esse sit per se notum?

SUMMARI A.

1. Varietas sententiarum.
2. Propositio duplici modo per se nota.
3. Deum esse per se notum quo ad se & intellectum
 beatorum.
4. Quo ad nos tantum radicaliter, & presupposito
 discursu.
5. Auctoritates in speciem opposita.
6. Argumentum ex auctoritate S. Anselmi.
7. Patres tantum asserunt notitiam DEI nobis à
 natura insitam radicaliter.
8. Non necessario in hoc termino DEVS semper ap-
 prehenditur ens quo majus excogitari non
 potest.
9. Aliquando apprehenditur solum existentia signa-
 ta, non exercita.
10. An DEVM esse Trinum, sit per se notum?

§. I.

Sententia Doctoris Angelici.

1. Circa hanc quæstionem prima est sententia D.
 Bonavent. in 1. d. 8. a. 1. q. 2. Abulensis in
 c. 5. Ex. Alensis, Lyrani, quam etiam tuerentur de
 la Moneda, Isquierdo, Henr. à S. Ignatio, pro se
 allegantes complures SS. PP. inf. referendos: hanc
 propositionem *DEVS est*, esse simpliciter etiam
 quoad nos per se notam. Altera est Scoti in 2. dist. 2.
 q. 2. Omnem propositionem per se notam, etiam
 esse per se notam quoad nos: Et hanc propositionem
DEVS est esse per se notam respectu cuius-
 cunque intellectus terminos apprehendens: Si
 verò existere prædicetur de aliquo conceptu, quem
 pro hoc statu formamus de DEO, sic ejusmodi pro-
 positionem nullo modo esse per se notam: Tertia
 Doctoris Angelici sententia est, hic a. 1. *DEVM*
esse, per se notum esse quoad se, non autem quoad
nos: quam amplectitur major pars Theologorum,
 Pro cuius explicatiōni capiti.

2. Notandum: quòd aliqua veritas seu propositio
 objectiva dicatur per se nota, in qua connexio ex-
 tremorum sine medii probantis indigentia per se
 ipsam innotescit.

Potest autem contingere, quòd aliqua propositio
 idèò non egeat medio probante: quia prædicatum
 immediatè connectitur cum subjecto, vel ut
 S. D. hic, quia *prædicatum includitur in rationem*
subjecti, & tunc dicitur per se nota quoad se, eò
 quòd ex propria veritatis efficacià fit immediatè
 cognoscibilis. Vel secundò, quia licet veritas
 ipsa & connexio extremorum non sit ita immédia-
 ta, quin habeat intrinsecam rationem & medium
 probativum: termini tamen ita clarè sunt nobis
 perspecti, ut ex prima illorum apprehensione tra-
 hamur ad assensum: velut ista, *cygnus est albus:*
 & tum propositio dicitur per se nota tantum quoad
 nos, non autem quoad se. Jam vel intellectus
 habet species sufficienter & quidditative præsen-
 tativas extremorum in propositione per se nota
 quoad se, vel non habet. Si habet, est propositio
 per se nota tam quoad se, quam quoad nos: si non
 habet, est propositio tantum per se nota quoad se,
 non autem quoad nos. Unde patet propositionem
 per se notam à S. D. rectè divisi in per se notam
 quoad se, & quoad nos. Quo posito sit

CONCLUSIO I. *DEVM esse est veritas,*
 & propositio per se nota quoad se, & quoad intel-
 lectum Beatorum; non autem quoad nos. Ita Thom-
 mistæ communiter contra Scotistas & nonnullos
 RR.

Ratio est: Esse, hoc est actualis exercita existen-
 tia est de essentia DEI, ita ut prædicatum essendi
 includatur in ratione subjecti, atque, prout in se-
 quentibus dicitur, tam re, quam ratione identifi-
 cetur cum illa: & hoc ipsum vident Beati, quia vi-
 dent DEVM, sicuti est: ergo hæc propositio quo-
 ad se & intellectus Beatorum est per se nota: nec
 habet ex parte sui, aut indiget medio probativo.

At verò, quia nos viatores non habemus quid-
 ditativum conceptum Deitatis, & *nescimus de DEO*
quid est? ideo quoad nos non est per se & immediatè
 ex terminis notum, DEVM esse: sed ad assensum
 hujus propositionis, & penetrandam connexionem
 utriusque extremi deducimus non quidem median-

re aliquo medio à priori, quod est impossibile, sed à posteriori; videlicet per ascensum à creaturis ad creatorem: dum ex visibilibus invisibilia DEI conspicimus. Rom. 1. quae omnia clarissimè explicat S. D. in 3. cont. gent. c. 11. dicens: sicut nobis est per se notum, quod totum suà parte sit majus, sic videtur ipsam divinam essentiam per se notissimum esse, DEVM esse, ex hoc, quod sua essentia est suum esse: sed quia suam essentiam videre non possumus, ad ejus esse cognoscendum non per se ipsum, sed per ejus effectus pervenimus. Inde fit, quod aliqui Athei negaverint existentiam DEI. Nemo autem potest judicare oppositum ejus, quod est per se notum, inquit S. D. in arg. sed cont.

CONCLUSIO II. In aliquo sensu, nimirum radicaliter, & supposito aliquali discursu etiam quoad nos per se notum est, DEVM esse. Ita S. D. c. 10. de verit. a. 12. ad. 1. & 1. contra gentes c. 2. Radicaliter hoc per se notum est nobis, quia omnibus hominibus rationis usu praeclatis insita naturaliter est vis facillimo discursu cognoscendi connexionem inter creaturam & creatorem. Omnibus, inquit, S. D. in priori loco, naturaliter insitum est aliquid, unde possunt pervenire ad cognoscendum DEVM esse. Et hoc sensu loquuntur SS. PP. quando dicant cum Damasc. 1. 7. de fide c. 1. & Hier. in c. 1. ad Gal. Notitiam DEI omnibus à natura esse insitam. Dixi etiam supposito aliquali discursu, postquam enim homo ex se ipso tanquam imagine, & à creaturis, tanquam vestigiis, ex totius quoque universi aspectu ad istorum omnium auctorem & gubernatorem, nativè intellectus propensione semel deductus est, per simplicem deinceps apprehensionem hujus termini DEVS, statim inducitur ad cognoscendam & affirmandam ipsius existentiam. Nec aliud videntur velle, vel evincere Auctores in speciem oppositi, cum dicunt, hanc propositionem, DEVS existit, esse nobis per se notam sub conceptu denotante connexionem DEI existentis cum creaturis existentibus: ut enim haec ipsa connexio sit cognita, jam supponitur aliquis discursus, & ascensus rationis.

§. II

Solvuntur objectiones.

Obije, 1. auctoritatem sapientum & PP. nam Cicero l. 1. de Nat. Deor. post Platonem: quae fuit, vel est gens, aut quod genus hominum, quod non habeat sine doctrina anticipationem quandam Deorum, & animae praevidiam quandam informativam, sine qua nec intelligi quicquam, nec quæri, nec disputari possit. Damasc. l. 1. de fide c. 11. Nemo est mortalium, cui non hoc à DEO naturaliter insitum sit, ut DEVM esse perspectum habeat. Et l. 7. c. 1. Notitia DEI omnibus à natura est insita. Hier. in c. 1. ad Gal. Perspicuum est, naturam omnibus inesse DEI notitiam. Nissenus l. de beatit. Opinio de Numine Divino naturaliter quidem insita est omnibus hominibus. Praecipue verò D. Anselmus noster in prologo, expendens illa verba psalmi 13. Dixit insipiens in corde suo, non est DEVS. Post multa alia c. 4. sic loquitur: Nullus quippe intelligens id, quod DEVS est, potest cogitare: quia DEVS non est: licet haec verba dicat in corde: aut sine ulla, aut cum al. qua extranea significatione: DEVS enim est

R. P. Mezg. Theol. Schol. Tom. I.

id, quo majus cogitari non potest: quod qui bene intelligit, utique intelligit id ipsum sic esse, ut nec cogitatione queat non esse. Qui ergo intelligit sic esse DEVM, nequit enim non esse cogitare. Ex quibus conficitur hæc ratio, &

Obije, secundo. Illa propositio est nobis per se nota, cujus extremorum connexio & identitas absque demonstratione aut medio probante solè intelligenti terminorum evidenter innotescit; ita ut intellectus nequeat dissentire; sed in hac propositione, DEVS est, intellectus immediatè cognoscit connexionem extremorum, & inclusionem prædicati existentia in subiecto DEUS: ergo hæc propositio non tantum est per se nota beatis, sed etiam nobis viatoribus. Minor probatur: quia per tò DEUS apprehenditur ens necessariò existens, quo majus & melius excogitari non potest: sed utique intellectus judicat tale ens existere: aliàs de eodem ente simul affirmaret duo contradictoria; judicaret quippe existere, quia ens non existens extra intellectum, non est, quo melius excogitari non potest, eum utique melius sit esse, quam non esse: & tamen ex hypothesi, quod intellectus dissentiret, judicaret simul non existere, quod implicat contradictionem, sequitur ergo, quòd ex ista notatione terminorum convincatur intellectus ad assentiendum huic propositioni: DEVS est.

Resp. ex S. D. hic ad auctoritatem sapientum & Patrum, illos affirmare, inditam & insitam omnibus ratione præclatis notitiam DEI, non formaliter & immediatè, sed radicaliter, juxta expositionem 2. conclus. Neque videtur D. nostro Anselmo fuisse alia mens, quam quòd supposita cognitione dependentiæ, quam habet creatura ad creatorem (quod non fit sine discursu) convincatur intellectus ad asserendam DEI existentiam: ita enim loquitur loco cit. Solus igitur verissimè omnium, & ideo maxime omnium habes esse, quia quicquid aliud est, non sic verè est, & ideo minus habet esse. En! ut S. Pater ex contingentia rerum creaturarum adstruat necessitatem existentie in ente primo increato. Verum ulterius

Ad argumentum ex D. Anselmo formatum, ex Angelico Doctore Resp. primò. neg. min. ejusque probationem: vel gratis disting. per tò DEVS, apprehenditur ens necessariò existens, quo majus & melius excogitari non potest: præcisè in virtute hujus termini incomplexi simpliciter apprehensi, nego. in virtute hujus termini prævio discursu ritè & bene intellecti, conc. constat enim antropomorphitas sub hoc nomine DEVS corpus, Manichæos DEUM malum, Gentiles, nescio quos chimericos deastros, idola, dæmonem ipsum intellexisse. Et ideo notanter dixit S. Anselmus: DEVS enim est id, quo majus excogitari non potest: quod qui (NB.) bene intelligit, utique intelligit id ipsum sic esse, ut nec cogitatione queat non esse. Igitur S. P. solum de bene & ritè hunc terminum DEVS intelligente loquitur, eum negat existentiam de ipso negari posse.

Respondeo secundo disting. min. intellectus intelligit inclusionem existentie in subiecto DEVS, in actu signato, & in apprehensione, trans. in actu exercito, & ut extra intellectum positam, nego, h. e. intelligit existentiam involvi in conceptu Deitatis

tis, abstrahendo adhuc à reali exercitio existentia, eamque solum relinquendo in esse apprehenso, quia de hoc ipso explicito conceptu Deitatis nondum habet evidentiam, quod à parte rei & exercitè ita se habeat: ideoque cum tribuit DEO in apprehensione existentiam signatam, potest adhuc de ipso negare existentiam exercitam, & dicere cum insipiente: *non est DEVS*. Ubi nulla est contradictio: neque enim est affirmatio & negatio ejusdem de eodem secundum idem.

10. Oppones tertio. Hæc propositio, *DEVS est colendus*, seu primum principium Synderesis est per se nota quoad nos: ergo etiam hæc inclusa: *DEVS est*. Respon. neg. consequent. nam illa propositio, *DEVS est colendus*, pertinet ad intellectum practicum, in quo ut sit per se nota quoad nos, sufficit quod in & per eundem intellectum practicum hæc inclusa: *DEVS est* non probetur; quamvis non nisi per discussum intellectus

speculativi, qui practico præsupponitur, in notitiam venerit.

Objicies quarto. Contra rationem conclusionis primæ. *DEVM esse Trinum*, non est per se notum quoad se, & tamen Trinitas est de ratione DEI: ergo etiam si existentia sit de ratione DEI, non sequitur, DEVM existere esse per se notum quoad se. Respondent primò Bannez & Godoy neg. antec. siquidem omnes tres Divinæ Personæ existunt existentia absolutâ ipsius essentia Divinæ, ut habet S. D. q. 28. a. 2. Responderi potest secundò. neg. consequ. & paritatem: quia esse DEI tanquam intrinsicè pertinet ad constitutionem Divinæ essentia dicitur de illa in primo modo perfectæ absque indigentia & admissione alicujus medii virtualis: Trinitas autem Personarum præsupponit virtualiter essentiam constitutam, & ex processibus ac relationibus Theologicè probatur.

ARTICULUS II.

An & quomodo demonstrari possit DEVM esse?

S U M M A R I A.

1. Testimonia script. & PP. pro demonstrabilitate esse Divini.
2. Evidentia effectus probat existentiam cause primæ.
3. Fides Divina credit esse DEVM, ut amborem gratia.
4. Per effectus improporcionados causa demonstratur, quoad an est.
5. Qualem cognitionem rei spiritualis possint gignere species in representando materiales.
6. Esse DEI attingitur cognitione inadeguata.
7. Non sequitur naturalis demonstrabilitas Trinitatis.
8. Prima demonstratio ex motu.
9. Quo sensu vivencia moveantur à se?
10. Implicat in moventibus per se subordinatis processus in infinitum.
11. Altera demonstratio ex effectibus.
12. Necessaria realis distinctio inter producents & productum.
13. Prima implicancia circularis causalitatis in infinitum ex causalitate suiipsius.
14. Altera, quod infinitum esset pertransibile.
15. Tertia, quod nulla causa esset completa & efficax.
16. Quarta. Nulla esset sufficiens ad operandum.
17. Instantia ex accidente.
18. Instantia ex instrumento.
19. Infinitum finito additum non mutat predicata essentialia.
20. Quando nam sit diversitas inter partes distributive & collectivè acceptas?
21. Confirmatio ab exemplis.
22. Tertia demonstratio ex contingentiarerum creaturarum.
23. Possibilitas entis necessarij infert existentiam DEI.
24. Quarta demonstratio ex inaequalitate rerum.
25. Quinta ex ordinatissima mundi fabrica.
26. Varietas opinionum de invincibili ignorantia DEI.
27. Nullo casu admittendam suadet S. Script.
28. Et SS. PP.
29. Probat facillimus ascensus à Creaturis.
30. Notitia DEI pertinet ad prima principia honestatis.
31. Varia absurda, que sequerentur ex ignorantia invincibili DEI.
32. Quid dicendum ad Americanam existentiam.

§. I.

Probatur demonstrabilitas existentia Divina.

CONCLUSIO: *DEVM esse est à posteriori ex 1. Creaturis evidenter demonstrabile.* Ita cum S. D. comm. Catholicorum DD. Oppositam S. D. vocat manifestè falsam. q. 10. d. ver. a. 12. & i. contra gentes c. 12. erroniam.

Probatur primo. Ex illo lap. 13. *Amaginitudine enim speciei & creatura cognoscibiliter poterit creator horum videri.* & Rom. 1. *Quod notum est DEI manifestum est in illis, DEVS enim illis manifestavit: invisibilia enim ipsius à creatura mundi, per ea, que facta sunt, intellecta conspiciuntur, ubi verba cognoscibiliter videri, intellecta conspici, juxta SS. PP. interpretationem evidentem cognitionem denotant: nam Hier. in citatum Apostoli locum, tam evidenter, inquit, intellecta sunt, ut conspici dicantur.* August. tr. 2. in Jo. *potest inveniri per creaturam Creator evidenter, dicente Apostolo, invisibilia enim ejus &c. S. Maximus cent. 3. c. 1. conspicua creatura clarum probat notitiam, quod sit Creator.* Et D. Anselm. *notum DEI est, quod naturali ingenio sciri potest de DEO.*

Probatur secundò ratione. Quoties est evidens existentia effectus, toties à posteriori est evidenter demonstrabilis existentia causa: sed evidens est existentia creaturarum, seu effectus: ergo à posteriori etiam est evidenter demonstrabilis existentia Creatoris, tanquam cause primæ.

Dices